**Europski parlament**
2019-2024

*Odbor za vanjske poslove*

**2023/2106(INI)**

14.9.2023

# NACRT IZVJEŠĆA

o strategiji EU-a za srednju Aziju
(2023/2106(INI))

Odbor za vanjske poslove

Izvjestitelj: Karsten Lucke

PR_INI

## SADRŽAJ

**Stranica**

OBRAZLOŽENJE ..... 3

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA ..... 4

## OBRAZLOŽENJE

Srednja Azija strateški je važna regija za Europsku uniju. Angažman EU-a u regiji temelji se na strategiji za srednju Aziju donesenoj 2019., koja je usmjerena na promicanje otpornosti, blagostanja i regionalne suradnje.

Od donošenja strategije na regiju su utjecali znatni vanjski čimbenici, kao što su nezakonita ruska ratna agresija na Ukrajinu, talibansko preuzimanje vlasti u Afganistanu i globalne ambicije Kine, kao i unutarnja nestabilnost, posebno nasilni nemiri u Kazahstanu u siječnju 2022., nasilna represija nakon prosvjeda u autonomnoj oblasti Gorski Badahšan u Tadžikistanu u studenome 2021. i svibnju 2022. te u Republici Karakalpakstanu u Uzbekistanu u srpnju 2022. i opetovani sukobi na granici između Kirgistana i Tadžikistana.

Cilj je izvješća razmotriti mogućnosti i izazove za bližu suradnju EU-a i srednje Azije u kontekstu globalnih i regionalnih geopolitičkih promjena.

# PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

**o strategiji EU-a za srednju Aziju**
**(2023/2106(INI))**

*Europski parlament*,

– uzimajući u obzir zajedničku komunikaciju Komisije i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 15. svibnja 2019. naslovljenu „EU i srednja Azija: nove mogućnosti za snažnije partnerstvo” (JOIN(2019)0009),

– uzimajući u obzir zaključke Vijeća o novoj strategiji za središnju Aziju od 17. lipnja 2019.,

– uzimajući u obzir zajedničku komunikaciju Komisije i Visoke predstavnice Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 19. rujna 2018. po naslovom „Povezivanje Europe i Azije – temelji za strategiju EU-a” (JOIN(2018)0031),

– uzimajući u obzir zajedničku komunikaciju Komisije i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 1. prosinca 2021. naslovljenu „Global Gateway” (JOIN(2021)0030),

– uzimajući u obzir ishode 18. sastanka ministara vanjskih poslova EU-a i srednje Azije održanog 17. studenoga 2022. u Samarkandu, koji je bio usmjeren na pronalaženje rješenja za zajedničke izazove,

– uzimajući u obzir zajedničko priopćenje za medije šefova država srednje Azije i predsjednika Europskog vijeća objavljeno nakon drugog regionalnog sastanka na visokoj razini održanog u Čolpon-Ati 2. lipnja 2023.,

– uzimajući u obzir Sporazum o pojačanom partnerstvu i suradnji između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Kazahstana, s druge strane[1],

– uzimajući u obzir Sporazum o partnerstvu i suradnji o uspostavi partnerstva između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Kirgiske Republike, s druge strane[2],

– uzimajući u obzir Komisijin Prijedlog odluke Vijeća od 13. lipnja 2022. o sklapanju, u ime Europske unije, Sporazuma o pojačanom partnerstvu i suradnji između Europske unije, s jedne strane, i Kirgiske Republike, s druge strane (COM(2022)0277 final),

– uzimajući u obzir Sporazum o partnerstvu i suradnji o uspostavi partnerstva između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, te Republike Tadžikistana s druge strane[3],

[1] SL L 29, 4.2.2016., str. 3.
[2] SL L 196, 28.7.1999., str. 48.
[3] SL L 350, 29.12.2009., str. 3.

– uzimajući u obzir Sporazum o partnerstvu i suradnji kojim se uspostavlja partnerstvo između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Uzbekistana, s druge strane[4],

– uzimajući u obzir ishode Konferencije EU-a i srednje Azije o povezivosti održane 18. studenoga 2022., drugog gospodarskog foruma EU-a i srednje Azije održanog 18. i 19. svibnja 2023., četvrtog Foruma civilnog društva EU-a i srednje Azije održanog 10. ožujka 2023. i sedme konferencije na visokoj razini EU-a i srednje Azije o okolišu i vodnim resursima održane 23. i 24. veljače 2023.,

– uzimajući u obzir studiju koju je financirao EU naslovljenu „Održive prometne veze između Europe i srednje Azije”, koju je provela Europska banka za obnovu i razvoj i koja je objavljena 30. lipnja 2023.,

– uzimajući u obzir Memorandum o razumijevanju između EU-a i Kazahstana o strateškom partnerstvu u području sirovina, baterija i vodika iz obnovljivih izvora, potpisan 7. studenoga 2022.,

– uzimajući u obzir ishode dijaloga o ljudskim pravima sa srednjoazijskim državama,

– uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Kazahstanu, Kirgistanu, Tadžikistanu, Turkmenistanu i Uzbekistanu,

– uzimajući u obzir članak 54. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za vanjske poslove (A9-0000/2023),

A. budući da su od donošenja strategije EU-a o srednjoj Aziji 2019. na regiju utjecali znatni vanjski čimbenici, kao što su nezakonita ruska ratna agresija na Ukrajinu, talibansko preuzimanje vlasti u Afganistanu i globalne ambicije Kine, kao i unutarnja nestabilnost, posebno nasilni nemiri u Kazahstanu u siječnju 2022., nasilna represija nakon prosvjeda u autonomnoj oblasti Gorski Badahšan u Tadžikistanu u studenome 2021. i svibnju 2022. te u Republici Karakalpakstanu u Uzbekistanu u srpnju 2022. i opetovani sukobi na granici između Kirgistana i Tadžikistana;

B. budući da je srednja Azija regija od strateškog interesa za EU u pogledu sigurnosti, povezivosti, energetske diversifikacije i diversifikacije resursa, rješavanja sukoba i obrane multilateralnog međunarodnog poretka utemeljenog na pravilima;

C. budući da su sporazumi o pojačanom partnerstvu i suradnji sporazumi nove generacije koji su temelj suradnje EU-a sa srednjom Azijom;

D. budući da je prvi sastanak čelnika EU-a i srednje Azije održan u Astani 27. listopada 2022., nakon čega je 2. lipnja 2023. u Čolpon-Ati uslijedio drugi takav sastanak; budući da je sastanak na vrhu čelnika planiran za 2024.; budući da ti sastanci predstavljaju daljnju institucionalizaciju odnosa između EU-a i srednje Azije i dopunjuju rad postojećih regionalnih dijaloga i platformi;

[4] SL L 229, 31.8.1999., str. 3.

*Suradnja EU-a sa srednjom Azijom*

1. naglašava da se EU i srednja Azija suočavaju s dubokim globalnim i regionalnim geopolitičkim promjenama, što je znatan poticaj da se uključe u snažniju, uzajamno korisnu suradnju; potiče EU da pojača svoju suradnju sa srednjom Azijom s obzirom na njezinu geostratešku važnost u regiji; pozdravlja povećani kontakt na visokoj razini između EU-a i srednje Azije, posebno sastanke između šefova država srednje Azije i predsjednika Europskog vijeća te rad posebnog predstavnika EU-a za srednju Aziju; pozdravlja namjeru da se usvoji zajednički plan EU – srednja Azija kako bi se unaprijedio dijalog i suradnja u određenim područjima; potiče EU da nastavi promicati političke i gospodarske reforme kojima se jačaju vladavina prava, demokracija, dobro upravljanje i poštovanje ljudskih prava;

2. napominje da je ruska ratna agresija na Ukrajinu oslabila njezin položaj u regiji i potaknula srednju Aziju da nastavi suradnju s drugim akterima te da su ti akteri pojačali suradnju sa srednjom Azijom; ističe da bi EU trebao iskoristiti tu priliku za poticanje uzajamno korisne suradnje;

3. uviđa da ruska ratna agresija na Ukrajinu i njezine posljedice predstavljaju izazove i prilike za srednjoazijske države, koje tradicionalno održavaju bliske odnose s Rusijom; izražava duboku zabrinutost zbog toga što srednjoazijske države zaobilaze sankcije EU-a protiv Rusije, čiji je cilj zaustaviti rat u Ukrajini; poziva vlasti srednjoazijskih država, posebno Kazahstana, Kirgistana i Uzbekistana, da blisko surađuju s EU-om, posebno s njegovim izaslanikom za sankcije;

4. ponovno ističe ključnu ulogu pojačanih sporazuma o partnerstvu i suradnji kao okvira za suradnju sa srednjoazijskim državama; sa zabrinutošću napominje da Sporazum o pojačanom partnerstvu i suradnji s Kirgistanom, o kojem su pregovori zaključeni 2019., i dalje nije potpisan; poziva Vijeće i Komisiju da riješe otvorena pitanja i bez daljnje odgode potpišu sporazume o pojačanom partnerstvu i suradnji s Kirgistanom i Uzbekistanom kako bi Parlament mogao izvršavati svoje ovlasti u pogledu ratifikacije tih sporazuma; naglašava da nepotpisivanje takvih sporazuma nakon zaključenja pregovora dovodi u pitanje vjerodostojnost EU-a kao globalnog aktera;

*Regionalna suradnja*

5. ističe velik potencijal uzajamno korisne suradnje u području održivog razvoja, povezivosti, energije, kritičnih sirovina i sigurnosti, pri čemu je središnja Azija ključna regija za povezanost istoka i zapada; naglašava da EU mora poduprijeti svoje ambiciozne planove djelima i mobilizirati sredstva kako bi strategija Global Gateway bila uspješna; naglašava važnost razvoja Transkaspijskog koridora kao alternativne veze između Azije i Europe te rada na privlačenju ulaganja i uklanjanju uskih grla utvrđenih u studiji Europske banke za obnovu i razvoj;

6. prima na znanje dugogodišnje bliske odnose srednjoazijskih država s Afganistanom i razvoj njihove pragmatične suradnje s talibanima, koje ipak od preuzimanja vlasti 2021. još nisu priznali; ističe da srednjoazijske države imaju ključnu ulogu u osiguravanju stabilnosti u Afganistanu kroz pružanje humanitarne pomoći, električne energije, trgovinskih mogućnosti i zajedničkih projekata povezivosti; potiče posebnog izaslanika

EU-a za Afganistan da nastavi blisko surađivati s kolegama u srednjoazijskim državama u okviru dijaloga EU-a i srednje Azije o Afganistanu; uviđa da je srednja Azija ključno područje za suzbijanje vjerskog ekstremizma, terorizma i mreža za trgovinu drogom te da se suočava s povećanim migracijskim pritiskom zbog aktualne humanitarne krize u Afganistanu;

7. ističe ulogu EU-a kao važnog izvora pomoći za tu regiju; naglašava da je važno zauzeti ujedinjeni pristup kao Tim Europa jer se time omogućuje stvaranje sinergija i maksimiziranje učinka poduzetih mjera te se prikazuju prednosti multilateralne suradnje; naglašava da je potrebno osigurati vidljivost pomoći i ulaganja EU-a;

8. prima na znanje da klimatske promjene te sve veći demografski rast i gospodarske potrebe stvaraju sve veći pritisak na vodne resurse u srednjoj Aziji; naglašava potrebu za tješnjom regionalnom suradnjom u tom području između zemalja smještenih na gornjem i donjem toku kako bi se spriječili sukobi oko distribucije i uporabe vodnih resursa; pozdravlja regionalne platforme, kao što je Međunarodni fond za spašavanje Aralskog jezera, koje potiču dijalog i suradnju među državama srednje Azije; podsjeća da je dijalog o okolišu između EU-a i srednje Azije uspostavljen kako bi se podržala stabilizacija Aralskog jezera i potaknulo bolje upravljanje vodnim resursima;

***Demokracija i ljudska prava***

9. potiče srednjoazijske države da se pridržavaju svojih obveza u pogledu demokracije i ljudskih prava, napominjući da je to također u skladu sa sporazumima o partnerstvu i suradnji i općim sustavom povlastica plus; naglašava važnost održavanja redovitih dijaloga o ljudskim pravima sa srednjoazijskim državama jer ti dijalozi predstavljaju instrument za promicanje poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda te forum za postavljanje pitanja; poziva delegacije EU-a i predstavništva država članica u srednjoj Aziji da nastave aktivno pratiti stanje na terenu, surađivati s borcima za ljudska prava i reagirati na kršenja ljudskih prava i politički motivirane progone, među ostalim tako što prisustvuju suđenjima i posjećuju političke zatvorenike;

10. ističe temeljne demokratske nedostatke u srednjoj Aziji koji i dalje postoje te ističe važnu ulogu koju civilno društvo može imati u podupiranju reformi i dobrog upravljanja u regiji; žali zbog restriktivnog pristupa nevladinim organizacijama i medijima u zakonodavnim inicijativama, kojima se smanjuje prostor za djelovanje civilnog društva; napominje da srednjoazijske države imaju mlado i dinamično stanovništvo koje bi trebalo dobiti priliku da se smisleno uključi u oblikovanje budućnosti svojih zemalja; pozdravlja aktivnosti Foruma civilnog društva EU-a i srednje Azije i poziva EU da pojača svoju potporu civilnom društvu;

11. prima na znanje da je potrebno ojačati otpornost srednje Azije na dezinformacije promicanjem neovisnih medija i sadržaja na lokalnim jezicima, povećanjem medijske pismenosti i organiziranjem ciljanih tečajeva za lokalne novinare; zabrinut je zbog sve većeg broja uhićenja novinara i blogera te zbog prijetnji zatvaranjem neovisnih medijskih kuća; ustraje u tome da se mora zajamčiti poštovanje prava novinara, neovisnih blogera i boraca za ljudska prava, da im se mora zajamčiti zaštita od uznemiravanja, pritiska i prijetnji te da se svi napadi na njih moraju istražiti;

12. zabrinut je zbog toga što su rodno uvjetovano nasilje, diskriminacija i uznemiravanje manjina i pripadnika zajednice LGTBIQ i dalje rašireni u srednjoj Aziji te potiče vlade država srednje Azije da odgovarajućim zakonima i mjerama spriječe ta kršenja ljudskih prava;

13. ističe da bi EU trebao iskoristiti svoju pozitivnu sliku u srednjoj Aziji i povećati svoju kulturnu i javnu diplomaciju; zalaže se za poticanje međuljudskih kontakata i mobilnosti, pružanje mogućnosti u obrazovanju i znanosti u okviru programa Erasmus+ i Obzor 2020. te za povećanje turizma;

°

° °

14. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te predsjednicima, vladama i parlamentima Kazahstana, Kirgistana, Tadžikistana, Turkmenistana i Uzbekistana.